

MODELE FILOSOFICO-ANTROPOLOGICE ÎN TEORII ALE DEZVOLTĂRII ECONOMICE (SECOLELE XVIII-XX)

Nicoleta MORARI, Facultatea de Istorie și Filosofie

Research purposes reside pursuing evolution of some economic development's theories from XVIII-XX centuries in Europe society and their influence on human model. Theoretical value consist increase the knowledge and understanding the specific human model from an economic perspective through some remarkable theories for XVIII-XX centuries. Practical value highlights emphasizing the importance of identifying human model through the lights of economic theories for awareness of contemporary society and the degree of its influence on the activity of the human individual.

Economia este un segment inseparabil, dominant al unei societăți dezvoltate. Identificarea modelului economic este un scop necesar pentru conștientizarea îndeletnicirii umane care se transferă asupra

societății. Modul de gândire, comportamentul, structura familiei, accesibilitatea la învățătură, muncă, politică, bunuri materiale și alte elemente specifice individului, într-un fel sau altul, sunt remarcate de economie.

Lucrarea a avut ca scop urmărirea evoluției lui *homo oeconomicus* începând cu secolul XVIII până în secolul XX. *Homo oeconomicus* al secolului XVIII trece de la munca manuală la munca industrială, ghidat de ordinea și legile naturale care-i asigură bunăstarea și fericirea, caracterizat prin liberalismul economic care presupune dezvoltarea individuală și orientarea către piețele noi. Modelul uman al secolului XIX este social universal, el creează relații interumane și istorie prin muncă. Caracteristic lui *homo oeconomicus* al secolului XX este consumul, aici apare conceptul de om-masă care e vulnerabil în fața unei piețe atât de variate și care generează riscuri, dar totodată propune bunuri materiale ce oferă statut și bunăstare.

Astăzi trăim într-o perioadă consumeristă, varietatea pieței îi asigură omului acces la diverse bunuri care la rândul lor îi oferă statut și bunăstare. Individul are acces, ca niciodată până acum, la diverse privilegii materiale și nu doar. Fiecare are acces la informație, la cultură, la bunuri care au devenit instrumente în a-și crea propria viață. Totuși, datorită accesibilității, omul s-a transformat într-un consumator al culturii de masă care trăiește în iluzii create de elită, fie acestea lideri politici, staruri și oricare altă persoană care apare des în mass-media. Având acces liber practic la tot, individul oricum are necesitatea de a se supune cuiva, deoarece el nu e capabil de a lua decizii importante, calculate. Omul-masă este foarte credul, în stare să accepte orice idee neverosimilă propusă de lideri. De aceea, masele pot fi ușor manipulate, în special dacă se acționează asupra imaginației lor. Ele nu mai cred în argumente, emoția este cea mai ușoară cale de a le convinge. În *Revolta maseilor* Ortega y Gasset spune: „Trăim vremuri în care omul se crede extraordinar de capabil să creeze, dar nu știe ce. Stăpân peste toate, nu este stăpân și pe propria persoană”. Iarăși avem un argument că omul are suport tehnologic, a cucerit cosmosul, a descoperit noi realități, dar rămâne incapabil de a-și proteja propria identitate. Doar cei care percep realitatea cum este, cu toate plusurile și în special minusurile sale, pot să se distanțeze de fenomenul de masă, însă, până la urmă, omul este o ființă socială și nu poate să se detașeze total de grupul său, îi rămâne doar să controleze ceea ce-i stă în puteri. Știința ne-a oferit noi privilegii, însă nu a explicat cum să evităm excesul. În vederea soluțio-

nării acestor probleme se încearcă a construi o nouă societate, una fără bariere și frontiere, una multiculturală și democratică. Individul societății de masă este victima capitalismului, care consumă totul ce-i frumos ambalat. Apariția noilor realități precum ciberspațiu, hiperrealitatea (Baudrillard) demonstrează că omul a avansat în tehnologii, dar s-a distanțat de natură. Pentru a accentua acest fenomen, filosofia și alte științe și-au luat angajamentul de a explica, de a aduce la cunoștința indivizilor că lumea în care ei trăiesc se epuizează și e necesară conștientizarea de către fiecare în parte a problemelor care stau în spatele tablourilor publicitare și mass-mediei.

Georges Bataille, conștientizând lacunele societății, a propus un proiect al economiei generale, argumentând că fiecare om poate participa la îmbunătățirea situației socioeconomice. Bataille susține că fiecare individ emană energie, care neapărat trebuie utilizată, risipită și niciodată conservată, deoarece ea poate acționa negativ asupra individului. Consumarea surplusului de energie poate dezvolta societatea, dacă este corect aplicată, sau poate genera război, dacă este utilizată de oamenii cu intenții rele.

Ulrich Beck și Anthony Giddens propun teoria *societatea riscului*. Conform acestei teorii, odată cu producerea bunurilor, automat se produc riscuri care sunt drept umbră a tuturor lucrurilor ce ne înconjoară. Omul societății riscului trăiește o permanentă angoasă, el este aruncat în lumea mare unde îl urmăresc neconținut pericole. Autorii susțin că aceste riscuri sunt creații umane cu care fiecare trebuie să se deprindă și să lupte pentru a putea trăi liniștit într-o societate atât de crudă. Riscul în contemporaneitate este un produs cu caracter global și fiecare individ, indiferent de statutul său social, este vulnerabil în fața lui. Giddens consideră că societatea contemporană generează riscuri din pricina industrializării și globalizării care au cauzat două transformări: sfârșitul naturii și sfârșitul tradiției. Sfârșitul naturii semnifică utilizarea tehnologiilor practic în toate sferile de producție, iar sfârșitul tradiției reprezintă distanțarea de tiparele care dictau acțiunea umană în perioada industrială. Pentru Beck, riscul reprezintă o nouă modalitate de control al consecințelor modernizării radicale. În viziunea sociologului german, societatea de astăzi urmează proiectul modern, și politicile culturale contemporane sunt o continuitate a procesului modernizării. Individualizarea specifică societății actuale reprezintă pentru Beck un concept structural legat de statutul bunăstării. Oamenii sunt responsabili de direcția pro-

priei vieți, fiind predispuși la riscuri. Producția riscurilor este inevitabilă, însă cunoașterea lor schimbă atitudinea și modul de existență a indivizilor. Astfel el plasează teoria sa în contextul istoric al fazelor de schimbare și dezvoltare a societății contemporane. După Giddens, în societatea actuală nu a crescut numărul pericolelor, ci gradul de conștientizare al impactului acestora asupra vieții sociale.

Modelul filosofico-antropologic al societății consumeriste este individul multilateral înarmat cu cunoștințe și tehnologii; este un individ sortit să lupte cu poftele sale, încercând să-și contureze identitatea într-o lume atât de diversă.

Bibliografie:

1. BATAILLE, G. *Partea blestemată. Eseu de economie generală*. Iași: Institutul European, 1994. 223 p.
2. GIDDENS, A. *Sociologie*. Editura Alfa All, 2007. 696 p.
3. ORTEGA Y GASSET, J. *Revolta maselor*. București: Humanitas, 2007. 288 p.
4. БЕК, У. *Общество риска: На пути к другому модерну*. Москва: Прогрес-Традиция, 2000. 384 с.

*Recomandat
Eudochia SAHARNEANU, dr. hab., prof. univ.*